

Az Országos Széchenyi Könyvtáron keresztül bekapcsolódunk a hazai könyvtárközi kölcsönzésbe is. Itt elsősorban az OSZK folyóiratnyilvántartása jelent nagy segítséget. Ugyancsak az OSZK révén egyre nagyobb arányokat fog ölteni a külföldi könyvtárközi kölcsönzésünk is.

Az Intézet dokumentációs osztálya nemcsak a kutatókat látja el szakirodalommal. Kapcsolatot tart fenn üzemei szakmunkásaival is. Összefoglaló szakkatalógust bocsátottunk több üzemi dolgozónk rendelkezésére, azonkívül a "Dokumentációs Tájékoztatót" is rendszeresen megküldjük részükre.

Junius hónap folyamán előadást tartottunk Intézetünkben: "A dokumentáció a kutatás szolgálatában" címmel. Ennek során a dokumentáció multját, jelenét /a dokumentációs szolgáltatásokat, könyvtár használati módot/ és jövő fejlődését ismertettük. Ezt követően kutatóinkkal látogatást tettünk az OMK-ban / hogy kutatóink konkrét kutatási témákkal kapcsolatban a helyszínen tapasztalhassák egy nagy könyvtár teljesítő-képességét, ill. használatának útjait és az abból reájuk származó előnyöket.

..

A dokumentációs osztály dolgozói állandó kapcsolatban állnak az egyetemes dokumentációs ügy problémáival. A Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója mellett a Dokumentation c. lap is megtalálható könyvtárunkban.

ATUKI KÖNYVTÁRA

dokumentalistái

- . - . - . - . - . -

FOLYÓIRAT-FIGYELŐSZOLGÁLAT FEJLŐDÉSE A VASUTI TUDOMÁNYOS KUTATÓ INTÉZETBEN.

A kutatóintézeti könyvtárak elsőrendű kötelessége, hogy a gyűjtőkörükbe tartozó legkorszerűbb irodalmat beszerezzék, és azt olvasóik rendelkezésére bocsássák. A szakkönyvek ismertetése nem ütközik különösebb nehézségbe. A mai gyorsírási technikai haladás mellett azonban egyre nagyobb a szakfolyóiratok jelentősége. Cikkeik a legfrissebb kutatási, ki-

sérletti eredményeket tartalmazzák, és ezeknek a cikkeknek gyors és alapos dokumentálása már nehezebb feladat. Mégis mindent meg kell tennünk ennek érdekében, mert ezeknek a cikkeknek megismerése, illetve az így közölt eredmények felhasználása alapfeltétele a jó kutatómunkának. E téren az Országos Műszaki Könyvtár dokumentációs szolgálata felbecsülhetetlen segítséget nyújt a kutatóintézeteknek, azonban az intézetek - megítélésem szerint - kizárólag erre nem támaszkodhatnak. Az OMK-nak az egész műszaki ismeretterületet átfogó dokumentációs szolgálata - bár alkalmas minden részlet-probléma kutatására is, - általában több hónapos átfutással tudja csak a tájékoztatást nyújtani.

Az intézetekben gyakran felmerülnek olyan feladatok, amelyek sürgős megoldást kívánnak, és amelyekkel ésszerűtlen lenne terhelni az OMK inkább nagy feladatok megoldására hivatott dokumentációs szervezetét. Így pl. a "menetközben" felmerülő kérdések témafigyelését célszerű az intézeti könyvtárakon belül megszervezni, mert az intézetet közvetlenül érintő témakörökben megjelent szakcikkeknek a megjelenés után szinte azonnali megismeréséhez igen fontos népgazdasági érdekek fűződnek.

Mindeme megfontolások alapján, -miután kezdetben a folyóiratokat szabadpolc szerűen tároltuk, és a kutatókra bíztuk, hogy azokat átnézve kölcsönözzenek, - tértünk rá a figyelőszolgálat megszervezésére.

A szabadpolc-szerű tárolás eredménye ui. az volt, hogy a kutatók idejükhöz mértén több-kevesebb lapot átnézve néhányat kikölcsönöztek.

A figyelőszolgálat megszervezésekor az első lépés az volt, hogy a kutatók közül figyelőket jelöltünk ki /természetesen a kijelölésnél arra törekedtünk, hogy a figyelők kutatási témájukhoz legközelebb álló lapokat kapják/. A figyelő az intézet szempontjából áttanulmányozta a lapokat, majd a fontosabb cikkekről szabványos könyvtári kartonra címleírást készített. E kartonokat az osztályvezetők kapták meg átnézték, beosztott kutatóikat tájékoztatták, majd a kartonokat az intézet igazgatójához továbbították, aki az osztályok közötti tájékoztatásról gondoskodott. Ezután kerültek a kartonok a könyvtárba decimális rendbeni tárolásra.

A folyóiratokat a figyelők őrizték, és az év végén visszaadták a könyvtárnak.

A gyakorlatban e rendszernek több hátránya mutatkozott. A figyelőkre túl nagy terhet hárítottunk /kartonok kiállítása, továbbítása, a folyóiratok őrzése stb./. Az eredmény az

volt, hogy a kartonok a továbbítás során elheverték, elkallódtak, egyre kevesebb karton futott be a könyvtárba. Előállott az a helyzet, hogy a figyelők majdnem kizárólag a részükre kiosztott folyóiratokkal foglalkoztak, s minthogy a cikkek kartonra kijegyzése mind szórványosabbá vált, többiben előfordult, hogy egyes kutatók csak késedelmesen értesültek a többi figyelőhöz tartozó folyóiratokban megjelent cikkekről.

Olyan rendszert kellett tehát kialakítani, hogy valamennyi kutató a lehető legrövidebb időn belül tudomást szerezzon az intézetnek járó lapokban megjelent valamennyi őt érdeklő cikkről, mindezt pedig oly módon, hogy a kutatókat a lehető legkisebb mértékben terheljük ezzel a munkával. A kutatók teljes kikapcsolása gyakorlatilag munkaerő-helyzetünk miatt is megoldhatatlan.

Ugy látszik, hogy a f. évben bevezetett figyelési rendünk a fent vázolt követelményeknek megfelel, bár e módszer fokozott munkát hárit munkaerő tekintetében egyáltalán nem elkényeztetett könyvtárunkra.

- Ez a rendszer egy kérdőlapon alapul. A beérkezett folyóiratot kiosztás előtt kérdőlappal látjuk el, amelyen a folyóirat neve, a megjelenés éve, a lap száma, érkezési adatai, a figyelő neve, a figyelés elvégzésére megállapított határidő megjelölése mellett két, a figyelőhöz intézett kérdés van feltüntetve.

a./intézeti szempontból mely folyóirat cikkek fontosak, s azok a kutatók közül névszerint kit érdekelnek,

b./a folyóiratban hirdetett szakkönyvek közül melyek beszerzése kívánatos az intézet részére.

A kérdésekre a figyelőknek csupán a cikk címoldalszámának és az érdekelt kutató nevének feltüntetésével kell válaszolnia, megvásárlandó könyv esetén az oldalszám megjelölése ugyancsak elegendő.

A kérdőlap megfelelő rovatainak ily módon való kitöltése a folyóirat figyelmes átnézésén kívül alig ró valami terhet a kutatókra.

A folyóiratok a kitöltött kérdőlappal együtt a könyvtárba kerülnek. A könyvtár a kutatókat írásban értesíti az őket érdeklő cikkekről. Ezen az értesítésen a folyóirat rövidített neve, megjelenési éve, a lapszáma, a cikk oldalszáma, szerzője és a cikk pontos címe szerepel. A szovjet szakirodalom terjesztéséhez fűződő különös érdekre tekintettel a szovjet lapok cikkeinek címét magyarra fordítva, közli a könyvtár, a többi anyagot - általában - eredeti nyelven. Az értesítés egy másolattal készül, amelyen a ku-

tatók az eredeti átvételét elismerik. A másolatokat a könyvtár a kutatók neveinek rendjében őrzi, ami egyben bizonyos mértékig téma-szerinti csoportosítás is, figyelemmel a kutatási témák differenciáltságára. A feldolgozott anyag így a későbbiek során is felhasználható.

Ezzel a folyóirat figyelési rendszerrel elértük, hogy általában két hetes átfutással az intézetbe járó folyóiratokban megjelent, őt érdeklő cikkekről minden kutató értesül. Miután pedig nem vesszük túlságosan igénybe a kutatók idejét, s maguk is felismerték a rendszer hasznos voltát, az a tapasztalatunk, hogy szívesen és jól végzik a rájuk háruló munkát.

A figyelt témákról összeállított jegyzék természetesen ott van minden folyóirat figyelő asztalán. Ez a jegyzék bármikor kiegészíthető, módosítható minden formaságtól mentesen.

Ilymódon figyelőszolgálatunk állandóan és szorosan alkalmazkodik a kutatók érdeklődéséhez és annak esetleges változásaihoz. E rendszer mellett hetenként átlag 60 cikk kiértékelése történik. Ennek hatása alatt az utolsó három hónapban /1959. április - június/ mintegy 50 %-kal több folyóiratot kölcsönöztek ki, mint az elmúlt év azonos időszakában, és még ennél is nagyobb mértékben emelkedett a cikkkördítési igény.

Ezek az adatok azt mutatják, hogy ismertetett rendszerünk lényeges fejlődést mutat. Természetesen korántsem állíthatjuk, hogy ez a megoldás tökéletes. Tenni való még bőven van, és a fokozott iramu fejlődés e téren is újabb és újabb követelményeket vet fel.

Dr. Bánhidý Árpád

- x x x -

A PASSZÍV DOKUMENTÁCIÓ FELDOLGOZÁSÁNAK ÉS
A REFERÁTUMMAL ELLÁTOTT DOKUMENTÁCIÓS CIKK-KATALÓGUS
SZERKESZTÉSÉNEK NEHÉZSÉGEI A HÁLÓZATI KÖNYVTÁRAKBAN.

Az Országos Műszaki Könyvtárhoz mint a műszaki termelési könyvtárhálózat központjához tartozó könyvtárak állománya könyvek, folyóiratok, fordítások, fotokópiák, prospektusok, szabadalmak, vállalati irodalom: kutatási jelentések,